

KATONA TAMÁS – KATONÁNÉ PEHR ERIKA*

Az örökbefogadás társadalompolitikai és jogi összefüggései

I. Az örökbefogadás gyermekjogi megközelítése

A gyermek és a család olyan jogi szabályozás előtti, illetve attól függetlenül (is) létező értékek, amelyek megfelelő fokozatú jogi regulációval nyerték el jogi alapértéki minőségüket.¹ A család és a gyermek helyének, szerepének megváltozása döntően a XIX.-XX. században történt meg. Nem véletlenül nevezte Ellen Kay a XX. századot a „gyermekek évszázadának”, amely, ha nem is az általa elképzelt formában valósult meg, azonban a gyerekek társadalmi elismertsége, családon belüli pozíciója megváltozott, és az elfogadott nemzetközi egyezmények sora igen pozitívan befolyásolta a gyermekek jogi helyzetét, továbbá az állami feladatok meghatározásával elősegítette a gyermekkor, a gyermekek sajátos védelmét.²

A gyermeki jogokat a jogtudomány az emberi jogok második generációja körébe tartozó szociális jogok között tartja számon, melynek kapcsán a második nemzedékhez tartozó alapjogok az állam cselekvési kötelezettségét írják elő.³ A XX. században az államot már nemcsak tűrés, hanem tevőleges kötelezettség is terheli a gyermeki jogok terén. A gyermeket a társadalomnak értéknek kell kezelnie, és oda kell figyelni arra is, hogy miként bánnak velük, miként értékelik a szükségleteiket, készségeiket és képességeiket. A gyermekjogok nem elvont dolgok, hanem mindazokat a gyakorlati és elméleti feltételeket magukban foglalják, amelyek szükségesek egy gyermek fejlődéséhez, részvételéhez és védelméhez. A gyermeki jogok szinte valamennyi gyermek helyzetét érintő üggyel össz-

* Katona Tamás egyetemi tanár, SZTE Állam- és Jogtudományi Kar, Statisztikai és Demográfiai Tanszék – Katonáné Pehr Erika c. egyetemi docens, PTE Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi Tanszék

¹ ÁDÁM ANTAL: *Az értékek pluralitása és versengése, Jog – Érték – Erkölcs*. Emberi Jogok Központja Közalapítvány. Budapest, 2006. 54. p

² KATONÁNÉ PEHR ERIKA: *Minden gyermek egyenlő, de nem egyforma Néhány gondolat a 30 éves Gyermekjogi Egyezményről*. Családi Jog 2019/3. 9–16. pp.

³ A legfőbb különbség az első és a második generációs jogok között az, hogy az első generációs jogok többsége az egyének szabadságának védelmében azt határozza meg, hogy az állam mit nem tehet meg, míg a második nemzedékhez tartozó jogok azt írják elő, hogy az államnak mit kell tennie az emberek, a gyerekek életfeltételeinek előmozdítása, védelme érdekében.

szefűggésbe kerülnek (pl. gyermekbántalmazás, kapcsolattartás, örökbefogadás). A nemzetközi egyezmények⁴ kinyilvánították a gyermek jogát arra, hogy szülei neveljék, és hogy különleges helyettesítő védelmet biztosítsanak családi, családias elhelyezés, hazai örökbefogadás vagy – ennek sikertelensége esetén – nemzetközi örökbefogadás formájában, ha gyermek a vérszerinti családjában nem hagyható. A magyar állam – annak érdekében, hogy minden gyermek családban nevelkedhessen fel – támogatja az örökbefogadást, és gyors (méltányos határidőn belüli), a gyermek érdekeit szem előtt tartó örökbefogadási eljárás kialakítására törekszik.⁵ Az örökbefogadás anyagi jogi szabályait a Ptk.⁶ Negyedik, Családjogi Könyve (a továbbiakban: CSJK) és a Gyvt.⁷ tartalmazza.

Az örökbefogadás intézménye *gyermekjogi szempontból is a legizgalmasabb és a leg-sokoldalúbb jogi terület*, és bár elsősorban családjogi és gyermekvédelmi jellegű jogintézmény, a jogforrásai szerteágazóak és számos jogágot (pl. nemzetközi jog, alkotmányjog, polgári jog, közigazgatási jog) érintenek. Azonban nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy az örökbefogadás nem csak jogi kérdés, hiszen fontos szerepet játszanak benne más, nem jogi tényezők is, így különösen az örökbe fogadni szándékozó(k) és az örökbefogadásra váró gyermek érdeke, személyisége, a köztük kialakítható, jövőbeni emberi kapcsolat, az örökbefogadás motivációja.⁸ Az örökbefogadónak a gyermekre vonatkozó reális kívánsága előmozdíthatja az örökbefogadás céljának érvényesülését, a szülő-gyermek kapcsolat kialakítását. A CSJK az alapelvei között a gyermek érdekeinek fokozott védelmét írja elő, amellyel azt kívánja biztosítani, hogy a *gyermek érdeke mindig elsőleges legyen az örökbefogadás során is*.

Az örökbefogadó családot a szakirodalom egy olyan sajátos rendszerként írja le, melynek szerkezete *egy háromszögre emlékeztet*, ahol az egyik csúcsonl vannak a vér szerinti, a másikonl az örökbefogadó szülők, és a harmadikonl a gyermek, de a titkos örökbefogadásnál a háromszög egyik része láthatatlan.⁹ Az örökbefogadó szülőknek el kell dönteniük, hogy mit kezdjenek a vér szerinti szülőkkel, a gyermek születésének körülményeivel. Az örökbefogadó szülőknek azonban el kell kezdeniük a különbségtévést, el kell mondaniuk, hogy nem ők a vér szerinti szülők. Ezzel a deficittel az örökbefogadók kétféle módon birkózhatnak meg. Egy részük beismeri, más részük tagadja a születésből származó különbségeket. Jellemzően arra vágnak, hogy biológiai szülők legyenek, ezért a fennálló különbségek minimalizálására törekszenek és tagadják, hogy az életük különbözne a másik családtípustól, mert nem akarnak az örökbefogadás előtt kudarcokra gondolni.¹⁰

⁴ A Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény. A gyermekeknek a nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben történő együttműködésről szóló, Hágában, 1993. május 29. napján kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 2005. évi LXXX. törvény.

⁵ A családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. törvény 1.§-ának (4) bekezdése.

⁶ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény.

⁷ A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény.

⁸ LÁPOSSY ATTILA–TASI KATALIN: *Joggal mérlegelve – a gyermekközpontú örökbefogadási eljárás követelményei az ombudsmani gyakorlat tükrében*. Családi Jog 2018/4. 16–22. pp.

⁹ KATONÁNÉ PEHR ERIKA: *Örökbefogadás*. In: Jakab András–Fekete Balázs (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*. (Családjog rovat, rovat szerkesztő: Hegedűs Andrea) <https://ijoten.hu/szocikk/orokbefogadas> 2018 (továbbiakban: Katonáné 2018) 41 p.

¹⁰ KATONÁNÉ PEHR ERIKA: *Néhány gondolat az örökbefogadás megváltozott jogi környezetről*. Családi Jog 2013/4. 9. p.

Az örökbefogadás folyamatát mindhárom szereplőjének szempontjából segíthetik vagy gátolhatják a törvényi keretek mellett az örökbefogadás szereplőiről alkotott és a társadalomban létező sztereotípiák. Az örökbefogadás során az örökbefogadás érintettjei más-más szempontú, a társadalomból fakadó problémákkal szembesülnek. Az örökbefogadással foglalkozó külföldi kutatók közül többen hangsúlyozzák, hogy a stigmatizáció az egyik kulcstényezője az örökbefogadásnak, ugyanis mind az örökbe fogadott gyermekek, mind az örökbefogadó szülők gyakran diszkriminációval szembesülnek. Vélhetően ugyanez jellemzi az örökbe adó szülőket is, akikre azonban kevesebb társadalmi és kutatói figyelem összpontosul.¹¹ A hazai közgondolkodás ambivalens módon ítéli meg az örökbefogadást, bár a magyar társadalomnak az örökbefogadásra vonatkozó megítélésére még nincsenek hazai empirikus adatok, azonban „szakemberek is akként fogalmaznak, hogy az örökbefogadással létrejött családok nem számítanak teljes értékű családnak a társadalom szemében, sokkal inkább valami más megoldásnak tekintik azt.”¹²

II. Az örökbefogadó szülői generációk

Az örökbefogadás jogintézményének modern történetét sokáig a „megtervezett rokonság” paradigmája jellemezte, vagyis az, hogy az örökbefogadottak külsőleg és belsőleg minél jobban hasonlítsanak az örökbefogadókhöz.¹³ Az elmúlt évtizedekben a világban megváltozott az örökbefogadás gyakorlata. A rendkívül kevés hazai örökbefogadható gyermek miatt előtérbe került a nemzetközi örökbefogadás, ezen belül is a speciális szükségletű vagy idősebb gyermekek örökbefogadása. Mindezek hatására a korábbi „tervezett rokonság” szemlélete árnyaltabbá vált, és számos kutatás a nemzetközi örökbefogadás európai történetét több korszakra osztja, amelyen belül sajátos dinamikát mutat az örökbefogadók viselkedése.¹⁴

Az örökbefogadás első európai korszaka az *ún. hagyományosan zárt generációk időszaka* volt Európában, amely az 1950–1970 közötti évekre tehető, amikor is az örökbefogadás jellemzően a gyermektelen pároknak adott lehetőséget a gyermeknevelésre. Az örökbefogadó szülők arra törekedtek, hogy az örökbefogadó család a biológiai család helyettesítője legyen, és mivel ebben az időszakban még titoknak számított az örökbefogadás, igyekeztek titokban is tartani azt, ezért különös hangsúlyt fektettek az eljárás anonimitására. Az örökbefogadás második európai korszaka az *ún. optimista-idealista örökbefogadás időszaka*, amely az 1971–1981 közötti évekre tehető. Ebben az időszakban a belső örökbefogadások esélye csökken, ezért már nagy hangsúlyt kapnak a gyermekek jogai, így különösen a származás megismeréséhez fűződő jog. A vérszerinti szülők is egyre többen hangoztatták, hogy nem tudják elfelejteni a maguk mögött hagyott születés

¹¹ NEMÉNYI MÁRIA – TAKÁCS JUDIT: *Örökbefogadás és diszkrimináció Magyarországon*. Esély 2015/2. 69. p

¹² KERESZTES – TAKÁCS ORSOLYA – NGUYEN LUU LAN ANH: *Az örökbefogadás szociálpszichológiai megközelítése: interszekcionalitás az örökbefogadásban*. Alkalmazott pszichológia 2017. 54–55. pp.

¹³ ELLEN, HERMAN: *The Paradoxical Rationalization of Modern Adoption*. Journal of Social History 2002/2. 339–385. pp.

¹⁴ RENÉ, HOKSBERGE – JAN TER, LAAK: *Changing attitudes of adoptive parents in Northern European countries*. In: David, M. brodzinsky – Jesús, palacios (szerk.): *Psychological Issues Adoption: Research and Practice*, Westport. Praeger, 2005. 27–46. pp.

történetét, életük végéig emlékeznek a gyermekükre, bűntudatot éreznek és kétségek gyötrik őket a gyermekük sorsával kapcsolatban.¹⁵ Az örökbefogadás harmadik európai korszaka az ún. *materialista-realista örökbefogadás*, amely az 1982–1992 közötti időszakra tehető. Ekkor több kutatás is egyértelművé tette, hogy az örökbefogadó családok számos problémával szembesülnek az intézményből örökbefogadott gyermekeknél. Ezért egyre növekvő igény lett a megfelelő képzés, a tájékoztatás és a segítség iránt, különösen a külföldről örökbefogadott gyermekek tekintetében. Az örökbefogadás negyedik európai korszaka az ún. *optimista-igényes örökbefogadás* időszaka, amely az 1993–2005 közötti évekre tehető, ahol az örökbefogadó szülők már felkészítő tanfolyamokon vesznek részt és hivatkoznak az „egészséges gyermekhez való jogukra”. Az örökbefogadásnál egyre kevésbé fontos a gyermekek segítésének motívuma.¹⁶

Napjainkban a világ egyre több országában az *interetnikus örökbefogadások arányának* növekedése jellemző, mert több európai országban a nemzetközi örökbefogadás aránya meghaladja az országon belüli nemzeti örökbefogadás arányát. Ez a tendencia tapasztalható Belgiumban, Franciaországban, Hollandiában, Norvégiában, Olaszországban, Spanyolországban és Svédországban. Ezzel szemben Magyarországon és az Egyesült Királyságban továbbra is a hazai örökbefogadások aránya a magasabb. Az interetnikus örökbe fogadó család, mint új családkonstrukció, a hazai viszonyok között jellemzően *roma gyermekek és nem roma szülők általi örökbefogadását jelenti*. Jellemző továbbá, hogy mind a nemzetközi, mind a hazai gyakorlatban megjelenik a vérszerinti szülő és az örökbe fogadó szülő közötti – az örökbefogadások zömében jelen lévő – *társadalmi státusból eredő különbség is*, hiszen legfőképpen hátrányos helyzetű szülők, illetve azok gyermekei kerülnek kapcsolatba sokkal kedvezőbb helyzetben levő örökbe fogadni szándékozókval. Mindezek ellenére az örökbefogadás az elmúlt évtizedekben sem veszített jelentőségéből, sőt az utóbbi években mindinkább gyakoribbá és elfogadottabbá vált hazánkban is.

III. A családstruktúrát érintő társadalmi trendek

Az elmúlt évtizedekben a családi struktúrát érintő *legfontosabb társadalmi trendek jól ismertek*: a termékenység szint a reprodukciós szint alá csökkent; a gyermekvállalás időpontja kitolódott; a gyermekvállalás gyakran nem házasságon belül történik; a házasságkötés időpontja kitolódik és a párkapcsolatok törékenyebbek lettek.¹⁷ Mindezek egyre *komplexebb családi formákhoz vezetnek*, ezért sokkal több különböző család- és párkapcsolati formával találkozunk. A hagyományos családtípus (házasság) mellett növekszik a száma és aránya az eltérő családformáknak, így az élettársi kapcsolatnak, az egyszülős családoknak, mozaik családoknak, a gyermeket nem vállalóknak, valamint az egyedül

¹⁵ SZILVÁSI LÉNA: *Az örökbefogadásról másképpen*. Esély 1997/2. 82. p.

¹⁶ MARSCHALKÓ LINDA: *A nemzetközi örökbefogadás és a gyermek legjobb érdeke*. Iustum Aequum Salutare 2013/4. 222–223. pp.

¹⁷ RÁCZ ANDREA: *A gyermekvédelmi rendszer szakmaképe, az érintett gyermekek és szülei családképe egy kutatás tükrében*. Családi Jog 2020/1. 16–22. pp.

élőknek, vagyis a *családformák pluralizációját tapasztalhatjuk*. Változatlanul nagy kérdés, hogy mindez esetlegesen milyen tartalmi pluralizációt jelent a szülő-gyermek kapcsolatban, vagy egyáltalában jelent-e ilyet.

1. Demográfiai folyamatok

1989-ben az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) *népessései világnappá nyilvánította* július 11-ét, mivel két évvel korábban ezen a napon érte el a Föld lakossága az 5 milliárd főt. Az ENSZ közepes szintű prognózisa szerint 2100-ban előreláthatólag 10,9 milliárd ember fog a Földön élni. Magyarország népességét 8,7 millióra becsüli az Eurostat az időszak végére, ezzel népességnagysága alapján megőrzi 13. helyét a rangsorban, miközben aránya az európai populációban 1,9%-ról 1,7%-ra csökken.¹⁸

A magyar demográfiai folyamatok tekintetében több évtizedes trendet jelent a népességszám csökkenése és a reprodukciós szinttől elmaradó termékenységi ráta. A népességcsökkenés oka, hogy a születések éves száma a korábbi évtizedekhez képest olyan mértékben visszaesett, hogy nem képes ellensúlyozni a halálozások miatti létszámcsökkenést. A *születések száma* egy tartósabb csökkenés után 2011-ben érte el történelmi minimumát, 88 ezerrel. Ezt követte egy emelkedő tendencia, amelynek következtében 2016-ban több mint 93 ezer gyermek született. Az elmúlt években ismét csökkent a születések száma, 2018-ban és 2019-ben pedig 90 ezer fő alatt ingadozott. A 2019. évi 89 200-es születésszám 0,7%-kal maradt el az előző évitől. 2020-ban a termékenységi ráta mellett a születésszám ismét emelkedett. 2020 során 92 200 gyermek született hazánkban, ami 3,4%-kal több a 2019. évi értéknél. A születésszám emelkedését a gyermekvállalási kedv növekedése eredményezte, mivel a szülőképes korú nők létszámának hosszabb távú csökkenése tovább folytatódott.¹⁹ A *szülői státuszban élők korprofilja tehát megváltozott* és az idősebb korosztályok felé tolódott el. A 2010-es években megduplázódott a 40 éves kor felett gyermeket vállaló édesanyák létszáma. 2010-ben 2 400 gyermeket, 2019-ben már kétszer annyi újszülöttet hoztak világra a 40 év feletti nők. Kiemelt fontosságú lehet rövid távon azon 36-45 éves nők gyermekvállalásának támogatása, akik még szeretnének gyermeket szülni, mert ennek sikertelensége esetén csak az örökbefogadás adhat „megoldást” a gyermekvállalásra.

Az éves születésszám fontos tényezője, hogy az újszülöttek mekkora hányada származik házasság és nem házasság kapcsolatból. A házasságon kívüli születések aránya az elmúlt évtizedekben folyamatosan emelkedett, 1990 és 2000 között több mint kétszeresére, 13-ról 29%-ra nőtt. Az ezredfordulót követően egy rövid megtorpanás után újból emelkedésnek indult, és 2015-ben érte el eddigi csúcspontját, közel 48%-ot, majd a következő négy évben csökkent a házasságon kívül született gyermekek száma és aránya. E mögött minden bizonnyal a házasságkötések elmúlt évtizedben tapasztalt emelkedése és a 2019. évi jelentős növekedés állhat. 2019-ben a gyermekek 61%-a született házasságból és 39%-a házasságon kívül.

¹⁸ Statisztikai tükrök 2019. KSH. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/nepesedesi19.pdf>

¹⁹ Népmozgalom 2020. KSH. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepmozg/nepmozg20/index.html>

A házasságkötések száma hosszan tartó és jelentős csökkenést követően 2010-ben érte el a minimumát 35 500 házasságkötéssel. Az ezt követő hat évben számottevően emelkedett a számuk, mert 2016-ban – húsz év után először – 50 ezer fölött volt. A 2017. évi csökkenést követően 2018-ban kismértékben, majd 2019-ben nagymértékben nőtt a házasságkötések száma. A 65 300 házasságkötés mintegy 29%-kal múlta felül az előző évi házasságkötések számát. A többletházasságok túlnyomó többsége a 25–34 éves korosztályoktól származott, a nőknél az összes növekedés 62%-a, a férfiaknál 58%-a ezekben a korcsoportokban jött létre. A házasságok mérlege negyven év után először mutatott pozitív egyenleget 2019-ben.²⁰ 2020-ban 67 300 pár kötött házasságot, ami 3,1%-kal több az egy évvel korábbinál, valamint a gyermekek közel 70%-a született már házasságból és csak 30%-a házasságon kívül. A születésszám-emelkedést teljes egészében a házasságban világra jött gyermekek számának a növekedése eredményezte. A népesség szinten tartásához szükséges 2,1-es teljes termékenységi arányszámtól azonban még messze vagyunk, mert a mutató 1,49-ről csak 1,55-re nőtt.²¹

2. Családszerkezeti változások

A családszerkezeti változások folyamatosan zajlanak a társadalomban, bizonyos időszakokban sokszínűbb, míg máskor homogénebb struktúrát eredményeznek. Meglehetősen elterjedt nézet, hogy a családformák pluralizációja a család intézményének a destabilizálásához, majd felbomlásához vezet. Ez a megközelítés mögött gyakorta a házasság és a család intézményének „összemosása” húzódik meg.²² Az együttélési formák napjainkban sokkal változatosabbak, mint korábban, és az egyes, eddig talán kisebb arányban jelenlevő együttélési formák is általánosabbá váltak. A házasság nélküli együttélési forma a társadalom körében elfogadottá vált. Ugyanakkor az utóbbi évtizedekben az egyes családformák „átjárhatóbbá” is váltak, vagyis megnőtt a családformák közötti mobilitás. A családszerkezeti változások több tényezőre vezethetők vissza. A hagyományos család-szerkezet változását befolyásoló társadalmi folyamatokról, azok sokrétűségéről a népszámlálások és a mikrocenzusok nyújtanak elsődleges információt.

A párkapcsolatok törékenyebbé válnak, és növekszik azoknak az aránya, akik nem az első, hanem második, netán harmadik tartós párkapcsolatban élnek. A három- vagy több-generációs együttélési formák visszaszorulása mellett a változások meghatározó területe a párkapcsolatban élők arányának csökkenése. 1990 után a visszaesés alapvetően a 35 év alattiak körében volt jelentős. Európa nyugati és északi országaihoz képest azonban a párkapcsolatban élők aránya még mindig viszonylag magas, és a 30–70 év közöttiek körében továbbra is többségben vannak a párkapcsolatban élők. 2011-ben a párkapcsolaton alapuló családok száma 2 millió 177 ezer volt, amelyből 1 millió 772 ezer házasságon, 405 ezer élettársi kapcsolaton alapult.²³ A családok száma 2016-ban 2 millió 743 ezer volt, többségében párkapcsolaton alapuló családok gyermekkel vagy gyermek nélkül,

²⁰ Népmozgalom 2019. KSH. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepmozg/nepmozg19/index.html>

²¹ Népmozgalom 2020. KSH. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepmozg/nepmozg20/index.html>

²² HARCSA ISTVÁN: *A családformák változásának trendjei és azok értelmezése – a pluralizáció színe és fonákja*. Kapocs 2014/4. 2–12. pp.

²³ 2011. évi népszámlálás, 16. *A családtípusok jellemzői*. KSH. Budapest, 2015. 6.p

résaránya megközelítette a 82%-ot, a családok 18%-a pedig egy szülőből és egy vagy több nőtlen, hajadon gyermekből állt. *A párkapcsolatok döntő többsége házasságon alapult*, 2016-ban 1 millió 757 ezer volt a házaspárok száma, de az élettársi kapcsolatok száma meghaladta a 483 ezret, azaz minden ötödik párkapcsolat ilyen volt.²⁴

Az egyedülállók aránya 1990 és 2011 között 9-ről 14%-ra emelkedett, ami szintén egy hosszabb távú folyamatba illeszkedik, azonban a növekedés több életkori szakaszban is jelen van, de a legjelentősebb változás az idősök, különösen a 70–75 év feletti nők körében látható.

Az egyszülős családok aránya a 1980-as és 2000-es években szintén jelentősen emelkedett, mert amíg 1980-ban a családok 11%-a volt egyszülős, addig 2011-re ez az arány már 20%-ra emelkedett. *A gyermekes családok között még magasabb az egyszülős családok aránya*. Ugyanakkor a három vagy annál több generációs háztartások aránya az egyszülős háztartásokban magasabb volt, mint a párkapcsolatra épülőben.²⁵ Az egyszülős családok többnyire párkapcsolatból özvegyülés vagy válás miatt alakulnak ki, kevés apa vagy anya neveli úgy fel gyermekét, hogy a kezdetektől fogva nincs jelen a másik szülő. *Az egyszülős családszerkezet ugyanis nem statikus állapot*. Napjainkban a 15–18 éves gyermekeknek közel 40%-a élt már ebben a családszerkezetben. A legutóbbi népszámlálás időpontjában 778 ezer gyermek élt egyszülős családban, 18%-kal több mint 2001-ben. A gyermekek egyedülálló szülőként való nevelése főként az anyákra hárult, az összes egyszülős családon belüli részarányuk megközelítette a 86%-ot. Csupán minden hetedik egyszülős családban élt együtt az apa egy vagy több nőtlen, hajadon gyermekével. *2016-ban a gyermekes családok 56%-a házasságon, 14%-a élettársi kapcsolaton alapult, és közel 30% volt közöttük az egyszülős családok aránya. Az élettársi kapcsolatban élők 51%-ával élt gyermek.*²⁶

Sajnálatos, hogy a fiatalok körében az elmúlt két évtizedben növekedett az egyedül élők aránya is, de nem olyan mértékben, mint a nyugat- és észak-európai országokban. A fiatalabbak körében minden évben a magasabb végzettségűek között találunk több egyedülállót. 2011-ben például a 20–29 éves alap- és alsóközépfokú végzettségűek 5%-a, az érettségizetteknek 9%-a, a diplomásoknak pedig 16%-a élt egyedül. *A késői családalapítás egyik oka*, hogy a fiatalok sokkal később lépnek tartós párkapcsolatra, ezért később kötnek (ha kötnek) házasságot, és később vállalnak (ha vállalnak) gyereket, bár ennek magyarázata már korántsem olyan egyértelmű. A családi állapot, mint jogi státusz és együttélési forma nem esik egybe, azaz még a házasok között is vannak olyanok, akik gyermekük születésekor nem élnek együtt párjukkal, másrészt a házasságon kívüli születéseknek csak egy kis részében él egyedül az anya.²⁷

A szülők párkapcsolatának felbomlása az esetek döntő többségében egyszülős család-szerkezeti formához vezet, amely abban az esetben, ha az egyik szülő újabb párkapcsolat-

²⁴ Mikrocenzus 2016. *A háztartások és a családok adatai*. KSH. Budapest, 2018. 21. p. https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mikrocenzus2016/mikrocenzus_2016_6.pdf

²⁵ MONOSTORI JUDIT – MURINKÓ LÍVIA: *Háztartás- és családszerkezet*. In: Monostori Judit – Őri Péter – Spéder Zsolt (szerk.): *Demográfiai portré* KSH. 2018. 177–197. pp.

²⁶ Mikrocenzus 2016. *A háztartások és a családok adatai*. KSH. Budapest, 2018. 24. p.

²⁷ KATONA TAMÁS–KATONÁNÉ PEHR ERIKA: *A gyermekvédelem társadalompolitikai és jogi összefüggései*. Ünnepi tanulmányok Szabó Imre tiszteletére. Szeged, 2016. 287–304. pp.

tot létesít „mozaik családdá” alakul. A gyermekek életkorának előrehaladtával egyre nagyobb azoknak a gyermekeknek az aránya, akik már nem mindkét biológiai szülővel élnek együtt. A 15–18 éves gyermekeknek 2001-ben egyharmada, 2011-ben már 40%-a nem két biológiai szülőjével élt együtt, egyre kevesebb gyermek él mindkét biológiai szülőjével. Ennek ellenére a nem vérszerinti szüleikkel élő gyermekek egyre nagyobb arányban egyszülős családban nevelkednek, és nem mozaik családban.²⁸ Megállapítható, hogy a mozaik családok aránya a gyermekes háztartások körén belül 2001 óta nem mutat egyértelmű növekvő vagy csökkenő trendet. Ugyanakkor a mozaik családban élő szülők majdnem fele élettársi kapcsolatban él. Mindez azért is fontos, mert a gyerekek számára létfontosságú a szeretet, a fizikai és lelki kapcsolat egy, de legfeljebb néhány állandó személlyel, különösen az első három évben. Az állandóság, az érzelmi biztonság egyértelmű szeretetkapcsolat, amely a szocializáció során a minták és modellek nem túl nagyszámú bemutatásával felkészít a majdani leválásra.²⁹

Az európai családformák áttekintésével foglalkozó összefoglaló 2010. évi kutatási jelentés az örökbefogadással létrejött családokat „az új és ritka családtípusok” kategóriájába sorolta, és a adatok alapján az ilyen típusú családok a családok háztartások 0,4 százalékát alkották Magyarországon és Németországban, 0,9 százalékát Franciaországban és 1 százalékát Hollandiában.³⁰ Az örökbefogadással létrejött családok Magyarországon sem túl számosak, mert a gyámhatósági statisztika adatai szerint 2013-ban 726, 2019-ben pedig 1052 örökbefogadást engedélyeztek összesen.

IV. Az örökbefogadás hazai és nemzetközi szabályozásának hatása a családmodellekre

A jog ma elsősorban azzal védi a gyermek érdekét, hogy védi a gyermek családi környezetben való elhelyezését, nevelkedését és ahol ez hiányzik, ott igyekszik pótolni, melyre legmegfelelőbb jogi eszköz az örökbefogadás. Az örökbefogadás az elmúlt századokban sokáig azonban családjogi jelleg nélküli intézmény volt, szerződéses jogügyletként volt jelen a jogrendben, majd később, a domináns vagyoni jelleg megszüntetésével, az örökbefogadás valószínű célja a családi kapcsolat létrehozása lett. A Csjt.³¹ a családi kapcsolatok erősítése érdekében akként kívánja a jogi kapcsolatot szabályozni, hogy az egyidejűleg a vérségi kapcsolatot is kifejezze, ami egyértelműen a családjogi jellegét adja.³² A rokon kapcsolat létesítése célja és egyúttal eszköze is az örökbefogadásnak. A nyílt és a titkos örökbefogadás megkülönböztetése régóta jelen van a családjog területén, azzal, hogy a titkos örökbefogadás³³ fogalma az utóbbi évtizedekben is sokat változott. Az örökbefogadás

²⁸ HARCSA ISTVÁN–MONOSTORI JUDIT: *Demográfiai folyamatok és a családformák pluralizációja Magyarországon*. In: Kolosi Tamás – Tóth István György (szerk.): Társadalmi Riport. TÁRKI. 2014. 86. p., 106–107. pp.

²⁹ HERCZOG MÁRIA: *A gyermekvédelem dilemmái*. Pont Kiadó. Budapest, 1997. 19. p.

³⁰ NEMÉNYI MÁRIA– TAKÁCS JUDIT: *Az örökbefogadási folyamat egy budapesti vizsgálat tükrében*. Magyar Tudomány 2016/2. 168–178. pp.

³¹ A házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény.

³² PAP TIBOR: *Magyar Családi Jog*. Tankönyvkiadó. Budapest, 1967.

³³ A titkos örökbefogadás azt jelenti, hogy a vérszerinti szülő olyan módon járul hozzá gyermeke örökbefogadásához, hogy az örökbefogadó személyét és személyi adatait nem ismeri [Ptk.4:126.§ (1) bek.], amit ún. inkognitó

joghatásait tekintve azonban nincs különbség a nyílt és a titkos örökbefogadás között. A gyermek származását mind a nyílt, mind a titkos örökbefogadás esetében *nyíltá kell tenni*, mert a gyermeknek joga van származása megismeréséhez. *A nyílt örökbefogadásnak is több formája ismeretes*, így az ún. házastársi és rokon örökbefogadás, valamint a jellemzően az örökbefogadást elősegítő közhasznú szervezetek, vagy a területi gyermekvédelmi szakszolgálat közvetítésével létrejött, harmadik, idegen személy általi örökbefogadás.

A nyílt és a titkos örökbefogadáson belül egyaránt megkülönböztetünk a joghatás tekintetében *teljes és egyszerű (korlátozott) örökbefogadást is*. Az egyszerű örökbefogadás esetén az örökbefogadott csak az örökbefogadójával kerül rokon kapcsolatba, a gyermeknek ezért fennmarad a vérszerinti szülőkkel fennálló jogi kapcsolata, így az integráció csak részleges. A teljes örökbefogadásnál az örökbefogadott gyermek teljességgel integrálódik az örökbefogadó egész rokon körébe, családjába. Hazánkban 1960. május 1. óta a teljes örökbefogadás van hatályban, azonban több ország jogában egyszerre van jelen az egyszerű és a teljes örökbefogadás is. Franciaországban 1804-ben, Olaszországban 1865-ben került sor az egyszerű, majd Franciaországban 1939-ben, Olaszországban 1967-ben a teljes örökbefogadás bevezetésére.³⁴

Az örökbefogadás kapcsán mind a gyakorlatban, mind a tudományban egyre több szó esik a vérszerinti szülő és az örökbefogadó szülő kapcsolatáról, *vagyis az örökbefogadás nyitottságáról*, ami szorosan összefügg az örökbefogadás joghatásaival, illetve a gyermek származása megismeréséhez fűződő jogával. A teljes joghatású és nyitott örökbefogadásnál, bár ismerik egymást az örökbefogadó és vér szerinti szülők, a gyermeknek a rokon körbe való integrációja teljes. Franciaországban és Olaszországban a teljes és az egyszerű örökbefogadás is szabályozott, de a teljes formája esetén nem nyitott, vagyis nem marad fenn a gyermek és a vér szerinti szülők közötti kapcsolat. Belgiumban mindkét forma szabályozott és a teljes örökbefogadás is nyitott, ezzel a legnyitottabb országok közé tartozik. Hollandiában, Németországban, Romániában és Svájcban csak a teljes örökbefogadás ismert, ugyanakkor fennmaradhat a vérszerinti szülővel való kapcsolat. Svájcban a legerősebb a kapcsolat, mert jogilag biztosított a kapcsolattartás, annak gyakorlásáról azonban a feleknek kell megállapodniuk.³⁵ A portugál jog elismeri annak jogi lehetőségét, hogy a gyermek érdekében a bíróság a vérszerinti család és az örökbefogadó család kapcsolatát elfogadja. Spanyolországban is lehetőség van már arra, hogy az örökbefogadott gyermek, a vér szerinti család meghatározott családtagjai és az örökbefogadó szülők között valamilyen formában kapcsolat maradjon fenn, amit kérelemre a bíróság szabályoz. A kapcsolattartás gyakorlati megvalósulását a gyermekvédelmi hatóság folyamatosan ellenőrzi.³⁶ *Hazánkban a CSJK szabályai szerint az örökbefogadás joghatásainak keretében igen szűk körben engedik meg a házastársi, vagy rokon örökbefogadást*

örökbefogadásnak nevez a szakirodalom, továbbá, ha a szülő hozzájárulására a CSJK. egyéb eseteiben nincs szükség [Ptk. 4: 127.§ (1) bek.].

³⁴ KATONÁNÉ PEHR ERIKA: *Örökbefogadás*. In: Herger Csabáné (szerk.) *Családjogi szakjogász szakirányú továbbképzés tankönyvei* I. PTE ÁJK Pécs, 2021. 172–178. pp.

³⁵ SZEIBERT ORSOLYA: *A gyermekek és szülők, szülői feladatokat ellátó személyek a posztmodern társadalmakban*. Családi Jog 2017/3. 46. p.

³⁶ SZEIBERT ORSOLYA: *A gyermek érdeke, mint meghatározó szempont a szülői felügyelettel és örökbefogadással kapcsolatos rendelkezések újabb módosításában*. Családi jog 2018/2. 50. p.

után a kapcsolattartás fennmaradását a szülővel, rokonokkal. A CSJK értelmében örökbefogadás nem érinti a rokonok kapcsolattartási jogát, ha

- az egyik házastárs a másik házastárs gyermekét fogadja örökbe, és az a házasság, amelyből a gyermek származik, a házastárs halála folytán szűnt meg, a meghalt házastárs rokonainak kapcsolattartási jogát az örökbefogadás nem érinti,
- mindkét szülő halála folytán a gyermeket az egyik szülő rokona fogadja örökbe, a másik szülő rokonainak kapcsolattartási jogát az örökbefogadás nem érinti.

Emellett a gyámhatóság nyílt örökbefogadás esetén, kivételesen indokolt esetben a vér szerinti szülőt is feljogosíthatja a kapcsolattartásra, aki hozzájárult gyermekének a másik szülő házastársa általi örökbefogadáshoz.

A teljes örökbefogadásnak hazánkban két típusa van: a gyermeki jogállást biztosító, *egyedülálló általi örökbefogadás, illetve a közös gyermeki jogállás*. Mindkét esetben az örökbefogadott gyermek az örökbefogadó gyermekének jogállásába lép. A közös gyermeki jogállásnak is két esete van, az egyik esetben a gyermeket házastársak fogadják örökbe akár együttesen, akár külön-külön, a másik esetben az egyik házastárs a másik gyermekét fogadja örökbe. Ekkor a gyermek a házastársak közös gyermekévé válik. A CSJK örökbefogadásra vonatkozó, 2021. március 1-ig hatályos rendelkezése „*előnyben részesítette*” a házasságban élő párokat, ezzel is a hagyományos nukleáris családot rekonstruálva, de nem zárta ki az örökbefogadásra egyedülállóként jelentkezőket sem. Az örökbefogadás eddigi gyakorlata által megtörhetett a hazai családok jellegzetes etnikai homogenitása, illetve egyszülős vagy akár azonos nemű párok és örökbefogadott gyermekeik által alkotott családok is keletkezhetnek. A CSJK-t is módosító és 2021. március 1-jén hatályba lépő 2020. évi CLXV. törvény szerint a gyermek családban történő nevelkedése érdekében – főszabály szerint – *gyermeket csak házaspárok fogadhatnak örökbe*, vagyis örökbefogadó szülő csak egy házasságban élő nő és egy férfi lehet. Ez alól a házastársi és rokoni örökbefogadás jelent kivételt. A házastársi, rokoni örökbefogadáson túl azonban különös méltánylást érdemlő helyzet fennállása esetén a CSJK külön jogszabályra utalással további kivételt állapít meg. Kivételes esetben tehát arra is mód van, hogy valaki egyedül fogadjon örökbe gyermeket. Az örökbe fogadni szándékozó személy alkalmassága megállapításához azonban a családpolitikáért felelős miniszter hozzájárulására van szükség.³⁷

Ma már több országban létezik a *bejegyzett élettársi kapcsolat intézménye*, többnyire az azonos neműek számára, ritkábban egyidejűleg a különneműek számára is. Magyarországon 2009. július 1-től a családi állapot új törvényi kategóriával, a bejegyzett élettársi kapcsolattal bővült. A 2011-es népszámlálási adatok szerint az azonos nemű bejegyzett élettársak 12%-a, az azonos nemű élettársak 24%-a nevel gyermeket. A CSJK sem az élettársaknak, sem a bejegyzett élettársaknak nem teszi lehetővé a közös örökbefogadást.³⁸

Az egyes országok gyakorlata megosztott abban a kérdésben, hogy *milyen párkapcsolatban élő személyek fogadhatnak közösen örökbe*. A különnemű házastársak általi közös gyermekké fogadás általánosan elismert, de már más a helyzet a nem házas külön-nemű partnerek, illetve az azonos nemű partnerek általi örökbefogadásnál. Csehországban, Lengyelországban Litvániában, Romániában, Szlovákiában kizárt az *azonos nemű*

³⁷ Gyvt. 101.§ (6) bekezdés; Ptk.4:121.§ (4) bekezdés.

³⁸ A bejegyzett élettársi kapcsolatokról szóló 2009. évi XXIX. törvény.

párok örökbefogadása, és a lengyel jog is kifejezetten *tiltja a közös örökbefogadást*. Jellemzően főszabályként csak különmemű házastársak fogadhatnak közösen örökbe gyermeket például Németországban Olaszországban, Romániában Svájcban, de ugyanakkor a német, az olasz és a svájci szabályozás lehetővé teszi azt, hogy az egyik azonos nemű partner a másik vér szerinti gyermekét örökbefogadja, sőt, adott esetben azt is, hogy nem házas partnerek közül egyik a másik gyermekét fogadja örökbe. Az élettárs gyermekének örökbefogadását teszi lehetővé továbbá Horvátország, Szlovénia is. Franciaországban és Svédországban a házastársakon kívül az azonos nemű partnerek általi közös örökbefogadás is megengedett. Több európai ország széles körben teszi lehetővé a partnerek általi közös örökbefogadást például Belgium, Írország Spanyolország, Svédország, Anglia és Wales.³⁹ Portugália miután elismeri mind az azonos neműek élettársi kapcsolatát, mind házasságát, évek óta lehetőségük van arra is, hogy gyermeket közösen fogadjanak örökbe. Európán kívül Argentínában, Ausztráliában, Brazíliában, Kanadában is legális az azonos nemű párok örökbefogadása.

Mindezekre tekintettel megállapítható, hogy megváltozhatnak a hagyományos család keretei a szülő-gyermek kapcsolatában az örökbefogadás során is, különösen az egyszerű örökbefogadásnál, ahol több személy rendelkezik szülői felelősséggel, ezért az integráció részleges. Az egyedülállók általi örökbefogadásánál a gyermek nevelése egyedüli szülői felelősséggel jár, melynek során hazánkban kötelező módon képzelt anyát, illetve választható módon képzelt apát kell bejegyezni. További változatos megoldások jönnek létre akkor is, ha fent maradnak és védelmet élveznek teljes örökbefogadás esetén az örökbe-fogadott gyermek és a vérszerinti szülő kapcsolata.

V. A családformák védelme az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatában

Az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: Európai Egyezmény)⁴⁰ és annak Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJE) ⁴¹ hatással van a nemzeti család-jog alakulására is. Az európai családformák pluralizálódnak, mert a hagyományos családforma és az új családformák együttélésének vagyunk a tanúi. Az EJE gyakorlatának jelentősége van abban, hogy a családjogi változások egy irányban haladjanak, mert az állam kötelezettsége a családi életbe történő beavatkozáson túl tevőleges magatartást is jelent. A tagállami hatóságok mérlegelési jogköre jellemzően akkor tág, ha a tagállamok között nincs konszenzus az adott kérdésben. Az EJE számos esetben összehasonlító jogi elemzés alapján vizsgálja, hogy az európai megoldások az adott kérdésben megegyezésre jutottak-e, van-e közös nevező. Az Európai Egyezmény 8. cikke a családi életet és a magánéletet védelmezi, azonban az Európai Bíróság nem a család formáját tekinti elsődlegesnek, hanem a kapcsolat célját és jellegét. A családi kapcsolatok ténylegessége adja a családi élet lényegét, ezért nem csupán a házastársak és gyermekeik közötti kapcsolat jelent családot, hanem a nem házasságban élő partnerek és gyermekeik közötti kapcsolat

³⁹ SZEIBERT 2017. 46. p.

⁴⁰ 1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről.

⁴¹ <https://strasbourg.mfa.gov.hu/hun/page/ejeb>

is. Az *X. és Others Ausztria elleni ügyben* az EJEB megállapította, hogy a tartósan, de facto együttélő azonos nemű partnerek az Európai Egyezmény 8. cikke értelmében „családi életet” valósítanak meg úgy, ahogyan az azonos helyzetben levő külön nemű élettársak együttélése családi életnek minősülne.⁴²

*Emonet és mások Svájc elleni ügyben*⁴³ az EJEB értelmezése szerint a családi kapcsolat megállapításánál a biológiai köteléken túl a valódi kötődést is figyelembe kell venni, ezért az Európai Egyezmény 8. cikkének megsértését állapította meg, mert Svájc nem tette lehetővé az élettárs gyermekének örökbefogadását a velük együtt élő másik élettársnak. A tényállás szerint Isabelle Chantal Emonet édesapja meghalt, majd ezt követően édesanyjával és mostohaapjával élt együtt, de súlyos betegsége miatt felügyeletre és ellátásra szorult. A család úgy döntött, hogy a mostohaapa örökbe fogadja a beteg kérelmezőt annak érdekében, hogy jogilag is egy család legyenek. A genfi kantoni bíróság jóváhagyta az örökbefogadást, de az anyakönyvi hivatal arról tájékoztatta az édesanyát, hogy az örökbefogadás jogkövetkezményeként a szülői jogosítványa a lánya tekintetében megszűnt, mert a kérelmezők csupán együtt éltek, de sosem házasodtak össze. A kérelmezők bírósághoz fordultak és egyidejűleg kérték az anya-lánya kapcsolat helyreállítását, valamint az örökbefogadási döntés hatályon kívül helyezését. Végül a fellebbezési eljárásban a Szövetségi Bíróság a svájci polgári törvénykönyv alapján megállapította, hogy kizárt az együttélő párok közös örökbefogadása, és kizárt az is, hogy az együttélő párok tagjai egymás gyermekét örökbe fogadhassák.

Az EJEB-hez benyújtott beadványban a kérelmezők a családi élet tiszteletben tartásához fűződő joguk megsértését állították. Az EJEB döntése szerint a családi élethez való jog tiszteletben tartása megkívánja a biológiai kapcsolaton túl a valódi kötődések figyelembevételét. Svájc azonban nem tette lehetővé az élettárs gyermekének örökbefogadását a velük együtt élő másik élettársnak, ezért az EJEB megállapította az Európai Egyezmény 8. cikkének sérelmét. Az EJEB hangsúlyozta, hogy az Európai Egyezmény 8. cikkének céljából, a „család” fogalma nem szűkíthető le kizárólag a házasságon alapuló kapcsolatokra, magában foglalja az ún. de facto „családi kötelékeket”, amikor a partnerek házasságkötés nélkül élnek együtt. Az EJEB esetjogából levezethető alapelvek értelmében, azokban az esetekben, ahol a gyermekkel fennálló családi kötelék megállapítható, az államnak úgy kell eljárnia, hogy tegye lehetővé ezen kötelék fejlődését, és megfelelő jogi biztosítékokkal meg kell teremtenie a gyermek családjába történő integrációjának lehetőségét. Az EJEB azt is hangsúlyozta, hogy a nemzeti hatóságoknak nem feladata, hogy az érintettek helyett eldöntsék, milyen formában kívánják közös életüket leélni.⁴⁴

*E. B. Franciaország elleni ügyben*⁴⁵ az EJEB az Európai Egyezménybe ütközőnek találta az örökbefogadás szexuális irányultság alapján történő megtagadását, mert az örökbefogadási kérelem elutasítása diszkriminatív indokokon alapult. A tényállás szerint a kérelmező óvónő tartós párkapcsolatban élt az azonos nemű pszichológus partnerével, és gyermeket szeretett volna örökbe fogadni. A hatóságok a kérelmét annak ellenére utasították el, hogy a francia törvények alapján lehetőség van az egyedüli örökbefogadásra.

⁴² *X. and Others v. Austria* (Applicácion no. 19010/07) ECtHR, Judgment of 19 February 2013, Reports of Judgments and Decisions 2013-II.

⁴³ *Emonet v. Switzerland* (Application no. 39051/03) Judgment of 13 December 2007, ECtHR.

⁴⁴ Az Emberi Jogok Európai Bíróságának Ítéleteiből. Fundamentum 2008/1. 89–90. pp.

⁴⁵ *E.B. v. France* (Application no. 43546/02) Judgment of 22 January 2008, ECtHR.

A közigazgatási döntésekben az „apai minta hiányára” hivatkoztak, továbbá a panaszos hátrányára értékelték, hogy partnere nem meggyőzően támogatta örökbefogadási terveit. Ezt követően az Államtanács is elutasító döntést hozott hangsúlyozva, hogy a közigazgatási bíróság döntéshozatala során nem E. B. szexuális orientációját, hanem az örökbefogadott gyermek szükségleteit és érdekét vették alapul. Az EJEB-hez eljuttatott kérelemben a kérelmező az Európai Egyezmény 8. és 14. cikkének megsértését állította.

Az EJEB leszögezte, hogy bár sem a francia jog, sem pedig az Európai Egyezmény 8. cikke nem garantálja a családalapításhoz vagy az örökbefogadáshoz való jogot, a magánéletnek a 8. cikk alatt elfogadott értelmezése elég tág ahhoz, hogy magában foglalja a más személyekkel történő kapcsolat kialakításának és fenntartásának jogát. Megállapította továbbá, hogy a döntés az Európai Egyezmény családi élet védelmét kimondó 8. és a hátrányos megkülönböztetést tiltó 14. cikkeibe ütközik, ugyanis az örökbefogadás engedélyezését a kérelmező szexuális irányultsága alapján tagadták meg. A szexuális orientációt érintő ügyekben azonban nyomós érvet kell felmutatni, hogy az Egyezmény 8. cikkével összefüggésben alkalmazott egyenlő bánásmód igazolható legyen. Az EJEB megállapította, hogy a francia jog lehetővé teszi egyedülálló személy számára is a gyermek örökbefogadását, ezzel megteremtve a lehetőséget az egyedülálló homoszexuálisoknak is az örökbefogadásra. A jogszabályi háttér ellenére az EJEB úgy ítélte meg, hogy a francia kormány érvelése, azaz az „apai példa hiánya”, nem tekinthető igazán meggyőzőnek és nyomósnak ahhoz, hogy igazolható legyen a kérelmező által benyújtott örökbefogadási kérelem elutasítása. Az EJEB megjegyezte azt is, hogy a francia polgári törvénykönyv rendelkezései nem tartalmazzak előírást a másik nemhez tartozó minta szükségességét illetően, így semmilyen körülmények között sem függhet a döntés az örökbefogadó egyedülálló szülő szexuális irányultságától.⁴⁶ Az EJEB döntésében visszautalt az „egyezménykomfort” *Philippe Fretté Franciaország elleni ügyre*,⁴⁷ miután a másik nemhez tartozó szülői minta szükségessége mindkét ügyben érvként szerepelt, de jelen döntésnél a hatóságok nem hivatkoztak a kérelmező választott életstílusára. A Fretté ügyben az EJEB leszögezte, az államok mérlegelési jogkörét szélesre kell nyitni, és a gyermekek elsődleges érdekeit védelmezni kell az egyensúly eléréséhez. *Az örökbefogadáshoz való érdeket az örökbe fogadható gyermek érdekei korlátozzák.* Az EJEB szerint a megkülönböztetésnek megvolt a törvényes és racionális alapja: az örökbefogadandó gyermekek egészségének és jogainak védelmére irányuló állami szándék.

⁴⁶ Az Emberi Jogok Európai Bíróságának Ítéleteiből. Fundamentum 2008/1. 90–91. pp.

⁴⁷ *Philippe Fretté v. France* (Application no. 36515/97.) ECtHR, Judgment of 26 February 2002, Reports of Judgments and Decisions 2002-1.